

Rok husi divej

Konrád Lorenz: **Rok husi divej**. Vydavateľstvo Príroda, Bratislava, 1989, 197 s.

Prednedávnom sa dostal do našich kníhkupectiev slovenský preklad svetoznámej knihy nositeľa Nobelovej ceny a zakladateľa etológie (náuky o správaní sa živočíchov) Konráda Lorenza "Rok husi divej". Vydavateľstvo Príroda tak konečne zaplnilo medzeru v našej vedeckopopulárnej literatúre príspevkom, ktorý pripraví čitateľovi nielen príjemný zážitok, ale prinesie mu veľa nového z oblasti zatiaľ veľmi málo prebádanej. Napriek tomu, že kniha je napísaná veľmi ľahkým a prístupným štýlom, prináša veľa vedeckých poznatkov, ktoré môžu využiť aj odborníci zo širokej palety vedných odborov - od ochrany prírody až po psychológiu človeka. Autor totiž v úvode píše, že správanie sa husí, v tomto prípade druhu husi divej (*Anser anser*) mu v mnohom pripomína správanie sa ľudí. Spomedzi množstva iných živočíchov je v tomto smere podľa neho bližšie človeku už iba pes. Rozdiel je len v tom, že zvieratá nepoznajú pojem "morálky" v ľudskom, často zneužívanom zmysle.

Obsahom knihy je celoročný život niekoľkých jedincov, párov, ale aj celých rodín tak, ako ho autor so svojimi spolupracovníkmi mal možnosť poznávať. Všetky výskumy robili uprostred krásnej prírody, nepoznačenej pretechnizovanou civilizáciou, v horskom údolí pri Almskom jazere na úpätí Mŕtveho pohoria v Hornom Rakúsku. Tu je umiestnená osada Obeganslbach, výskumná stanica Ústavu porovnávacej etológie Rakúskej akadémie vied, založená, ako píše autor, "pre spolažítvanie ľudí a husí".

Textová časť, ako podotýka Konrád Lorenz v úvode knihy, je vlastne len sprievodným prvkom a vysvetľujúcim textom k prekrásnym fotografickým záberom z rôznych okamihov života tohto živočíšneho druhu, ktoré autori (manželia Kalasovci) vybrali zo svojho nespočetného archívu. Bez nadsádzky možno povedať,

že v európskom meradle nebol takouto formou doteraz zdokumentovaný život žiadneho voľne žijúceho živočíšneho druhu. Významné je to, že husi od liahnutia až po dospelosť pozorovali vo voľnej prírode. Vedeckí pracovníci takto získali neobyčajné poznatky o sociálnom správaní sa tohto živočicha od jeho prvých okamihov príchodu na svet.

Študovali nielen vzťahy v rámci jednej rodiny, ale zamerali sa aj na ich správanie voči okolitej prírode, jedincom svojho vlastného druhu a napokon ich vzťahom k človeku, ktorého poznali ako tzv. pestúna. Vzťah vedcov k jedincom tohto druhu naznačuje aj pomenovanie jednotlivých exemplárov, pretože každý dostal meno po svojom pestúnovi.

Celá kniha je mementom vyzývajúcim na zamyslenie sa nad otázkami medziludských vzťahov, ale predovšetkým vzťahov človeka k prírode v dnešnej vysokocivilizovanej dobe. Autor, ako sám píše, nechcel v nej podať ucelený vedecký opis druhu (to bolo predmetom jeho vedeckých prác), ale prístupnou formou upozorniť na nebezpečie, ktoré postupnou devastáciou prírody hrozí jej jednotlivým druhom a v konečnom dôsledku aj nám ľuďom. Je návodom na zamyslenie sa nad vlastným ponímaním okolitého sveta a nad hodnotou života na našej planéte.

Eva Kalivodová

